

Pfv.II.20.649/2010/6. szám

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a felperesnek az I. rendű, II. rendű, a III. rendű, és a IV. rendű alperes ellen ajándék visszakövetelése iránt a d.i Városi Bíróságnál 48.P.22.820/2009. számon megindított és a Hajdú-Bihar Megyei Bíróságnak 1L.Pf.22.225/2009/6. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 12. és Pfv.3. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 200.000 (Kettőszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 690.000 (Hatszáz-kilencvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhén marad.

A felperest képviselő pártfogó ügyvéd díját - a felperes teljes pervesztességére tekintettel - az állam viseli.

I n d o k o l á s :

A jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint az I. rendű alperes a felperes egyik lánya, a perben nem álló Sz. Csné a másik lánya, a II. rendű alperes pedig az I. rendű alperes házastársa.

2005. június 3. napja előtt a felperes 1/1 tulajdonában állt a d. I. kerület x. helyrajzi számú, d., Sz. u. 4. szám alatt található, 665 m² alapterületű, lakóház és udvar megjelölésű ingatlan. A d. Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztálya 133.478/4/2004. számú határozata alapján az ingatlanon korábban álló lakóépület lebontásra került, és a beépítetlen telken csak egy összesen 43,68 m² alapterületű, kazánházból és tárolóból álló pince maradt.

2005. június 3. napján a felperes mint ajándékozó, valamint az I. és II. rendű alperesek mint megajándékozottak között olyan tartalmú ajándékozási szerződés jött létre, amely szerint a felperes a perbeli ingatlant az I. és II. rendű alperesnek ajándékozta, akik az ajándékot elfogadták, és a felperes feltétlen és visszavonhatatlan beleegyezését adta ahhoz, hogy az ajándék tárgyát képező ingatlan vonatkozásában az I. és a II. rendű alperes tulajdonjoga, egymás közt egyenlő, 1/2-1/2 arányban, ajándékozás jogcímén bejegyzésre kerüljön az ingatlan-nyilvántartásba.

A szerződő felek szóban megállapodtak abban, hogy az I. és II. rendű alperesek az ingatlanon egy lakóházat építtetnek fel, amelynek elkészülte után annak egyik szobájában fog lakni a felperes.

Az ajándékozási szerződés megkötése után az I. és a II. rendű alperesek, a felperes által átadott 1.000.000 forint összegű készpénz, valamint a III. és a IV. rendű alperesektől igénybe vett lakáscélú kölcsön, megelőlegező kölcsön és egyéb kölcsön felhasználásával, a d. Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal

Műszaki Osztálya 12.4286/5/2005. számú építési engedélye szerint megkezdték a lakóház építtetését.

A felperes tulajdonjogának törlésére, valamint az I. és a II. rendű alperes egymás közti $1/2 - 1/2$ arányú tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére, a d.i. Körzeti Földhivatal 58878/2005.06.06 határozata alapján került sor.

2006. július 26. napi hatállyal az ingatlan-nyilvántartásba a III. rendű alperes javára 9.000.000 forint és járulékai erejéig jelzálogjog, a jelzálogjog biztosítására elidegenítési és terhelési tilalom, 1.500.000 forint és járulékai erejéig megelőző kölcsön biztosítására az építkezés idejére és a használatbavételi engedély keltétől számított 10 évre jelzálogjog, a jelzálogjog biztosítására az építkezés idejére és a használatbavételi engedély keltétől számított 10 évre elidegenítési és terhelési tilalom, továbbá a IV. rendű alperes javára 1.500.000 forint és járulékai erejéig megelőző kölcsön biztosítására az építkezés idejére és a használatbavételi engedély keltétől számított 10 évre jelzálogjog, a jelzálogjog biztosítására az építkezés idejére és a használatbavételi engedély keltétől számított 10 évre elidegenítési és terhelési tilalom, 900.000 forint és járulékai erejéig lakáscélú kölcsön biztosítására az építkezés idejére és a használatbavételi engedély keltétől számított 10 évre jelzálogjog, a jelzálogjog biztosítására az építkezés idejére és a használatbavételi engedély keltétől számított 10 évre elidegenítési és terhelési tilalom került bejegyzésre.

Az építkezés ideje alatt a felperes a másik lányának: Sz. Csnénak a családjával lakott.

2006. decemberére az I. és a II. rendű alperesek az ingatlanra egy 95,32 m² nettó alapterületű, 3 szobából, előszobából, étkezőből,

konyhából, közlekedőből, fürdőszobából, WC-ből, kamrából és teraszról álló lakóépületet építtetett, amelynek egyik szobájába beköltözött a felperes.

A d. Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztálya a felépített lakóépületre a 23.124/112007. számú használatbavételi engedélyt adott, amelynek alapján az ingatlan-nyilvántartásban a d.i Körzeti Földhivatal 12/188/2007.03.27. határozatával az épület feltüntetésre került.

Ezt követően egyrészt a felperes, valamint az I. és a II. rendű alperes között, másrészt Sz. Csné és az I. rendű alperes között a viszony megromlott, amely bizonyíthatóan súlyosabb konfliktusokhoz azonban még nem vezetett.

2008. március 12. napja előtt a felperes és Sz. Csné már felvették a kapcsolatot a felperesi jogi képviselővel az ingatlan tárgyában megindítandó per ügyében.

2008. március 12-én a Sz. Csné kíséretében a jogi képviselőjétől hazaérkező felperest az I. és II. rendű alperesek a perbeli lakóházba nem engedték be, a ruháit és bútorait pedig a teraszra kirakták.

A felperes a d.i Rendőrkapitányságon haladéktalanul feljelentést tett az I. és a II. rendű alperes ellen, amelyben előadta, hogy dél körül ment haza a másik lányával: Sz. Csnéval, az ajtó zárva volt, csengettek, és az otthon lévő I. rendű alperes azt közölte, hogy nem fogja beengedni, és menjen onnan, mivel azonban a felperes oda van bejelentve, továbbra is ott akar élni.

Az I. és a II. rendű alperes ezt követően a felperest a kiérkező intézkedő rendőrök nyomatékos kérésére engedték be. A rendőrök

eltávozását követően a felperes, valamint az I. és a II. rendű alperes között ismételten konfliktus alakult ki, a felperes ismét a d.i Rendőrkapitánysághoz fordult, az intézkedő rendőrök újra a helyszínre érkeztek, ahol az I. és a II. rendű alperesek velük azt közölték, hogy a felperes a lakóépületbe bemehet. Az intézkedő rendőrök újbóli távozását követően a felperes az ingatlant önkéntesen elhagyta, és Sz. Csné családjához költözött, majd 2008. április 1. napja óta ingatlant bérel.

A felperes feljelentése alapján, áttétel folytán, az I. és a II. rendű alperessel szemben a d. Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Igazgatási Osztálya 8123774/2008. szabálysértési eljárást folytatott. 2008. április 17. napján került sor az I. és II. rendű alperes meghallgatására, amelynek során mindketten azt adták elő, hogy 2008. március 12-én előbb a felperes, majd a II. rendű alperes is elment otthonról, aki utóbbi azonban hazatérve beletörte a zárba a kulcsot. Ezt követően a zárat egy otthoni használt zárra kicserélték, ezért a hazaérkező felperes a kaput nem tudta kinyitni, és bár az I. rendű alperes közölte, hogy mindjárt beengedi, a felperes azonnal a rendőrséghez fordult.

A 2008. április 17. napján a felperes magánindítványát visszavonta, ennek alapján a d. Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Igazgatási Osztálya a 2008. április 21. napján kelt határozatával az I. és a II. rendű alperessel szemben a magánlaksértés szabálysértése miatt indított szabálysértési eltárást megszüntette.

A perben kirendelt Igazságügyi Szakértői és Kutató Intézetek d.i Intézetének a szakértői véleménye szerint a perbeli ingatlan forgalmi értéke a felépítménnyel együtt 2008. évi árszínvonalon 20.000.000 forint, 2009. évi árszínvonalon pedig 19.000.000 forint. Amennyiben az ingatlan változatlanul a 2005. június 3. napi állapotban lenne, figyelemmel arra, hogy időközben a víz, villany,

gáz bevezetése megtörtént, annak forgalmi értéke 2008. évi értékviszonyok szerint 11.000.000 forint, részleges közművesítettség mellett 10.500.000 forint, 2009. évi árszínvonalon pedig részleges közművesítettség mellett 10.500.000 forint lenne.

A felperes módosított keresetében ajándék visszakövetelésének jogcímén elsődlegesen az I. és II. rendű alpereseknek a 30.000.000 forint értékű d., I. kerület belterület x.. helyrajzi számú ingatlan 15.000.000 forintnak megfelelő értékű tulajdoni hányadának visszaadására, másodlagosan pedig az őt megillető tulajdoni hányad értékének a megfizetésére, valamint a III. és IV. rendű alpereseknek mindezek tűrésére való kötelezését kérte.

A keresetét azzal indokolta, hogy azt feltételezte, hogy az I. és II. rendű alperes tulajdonába kerülő ingatlanban lakásszükséglete a hátralévő életében kielégítést nyer. A beköltözés után az I. és II. rendű alperes magatartása vele szemben megváltozott, durván, drasztikusan beszéltek vele, többször tettelegesen bántalmazták, a lakásból kizárták, nem engedték használni a mellékhelyiséget, fürdési lehetőséget nem biztosítottak a részére. A velük való együttélés lehetetlenné vált, létfenntartását veszélyeztetik, amelynek következtében egészségi állapota hanyatlásnak indult.

Az I. és a II. rendű alperes az érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, arra hivatkozva, hogy a felperes által előadott, az ajándék visszakövetelésére alapot adó okok nem állnak fenn, a felperes létfenntartása nincs veszélyeztetve, saját ingatlannal rendelkezik.

A III. rendű alperes a perben nyilatkozatot nem tett.

A IV. rendű alperes a kereset teljesítéséhez azzal a feltétellel járult hozzá, hogy a szociálpolitikai kedvezménynek a felperest megillető tulajdoni hányadra eső részét az

Az elsőfokú bíróság az ítéletével a felperes keresetét elutasította és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg egyetemlegesen az I. és a II. rendű alperesnek 15 napon belül 200.000 forint perköltséget.

Az elsőfokú ítélet ellen a felperes fellebbezéssel élt annak megváltoztatása és a keresetének helyt adó ítélet hozatala iránt.

Az I. és II. rendű alperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyására irányult.

A másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az I. és II. rendű alpereseknek 15 napon belül 37.500 forint fellebbezési eljárási költséget, és megállapította, hogy a felperes pártfogó ügyvédjének díja az államot terheli.

A jogerős ítélet indokolása szerint a felperes csak általánosságban hivatkozott az esetleges későbbi magatehetetlen, beteg állapotára és arra, hogy az ingatlan tulajdonjogának visszaszerzése esetében tartási, életjáradéki vagy öröklési szerződéssel az ápolása és gondozása megoldható lenne. A felperesnek ez az elméleti feltevése az ajándék Ptk. 582. § (1) bekezdése alapján történő visszakövetelésére nem adhat alapot, arra vonatkozó bizonyítási indítványt a felperes egyáltalán nem terjesztett elő, hogy a jelenlegi létfenntartása veszélyeztetett, a becsatolt költségmentességi nyilatkozat adatai pedig igazolják azt is, hogy a felperes nyugdíjjal rendelkezik és ingatlan tulajdona is van.

A 2008. március 12-én történt rendőri intézkedéseken kívül a bizonyítási eljárás adatai nem támasztották alá a felperesnek az I. és II. rendű alperesek állítólagos egyéb jogsértéseire vonatkozó tényállításait. A felperes által hivatkozott bántalmazásoknak, az együttélés ellehetetlenítésére irányuló magatartásoknak közvetlen szemtanúja nem volt, ezért a perben kihallgatott tanúk kizárólag a felperes, illetőleg az I. és II. rendű alperesek, valamint Sz. Csné tanúvallomása alapján számoltak be a felek közötti konfliktusokról. Az utóbb nevezett tanú a pontos időpont és a körülmények megjelölése nélkül beszámolt ugyan az általa tapasztalt és a felperes sérelmére elkövetett bántalmazásokról, illetve egyéb sérelmekről, a per egyéb adatai és a bíróság által tapasztaltak szerint azonban egyértelmű volt a közte és az I. rendű alperes közötti haragos viszony, ezért tőle elfogulatlan tanúvallomás nem volt várható. Az általa előadott jogsértések tényét pedig semmiféle egyéb bizonyíték nem támasztotta alá, hiszen a felperes feljelentést nem tett, az állításait orvosi iratok nem igazolták, ezért a perben eljáró bíróságok e tényállításokat nem látták bizonyítottnak.

Bizonyítottnak találta azonban az első- és a másodfokú bíróság azt, hogy 2008. március 12. napján, miután tisztázatlan körülmények között a kulcs a zárba beletört, az I. rendű alperes a visszaérkező felperest a lakóházba nem engedte be, a II. rendű alperessel együtt a ruháit és bútorait a teraszra kipakolta, és csak a kiérkező rendőrök kifejezett felhívására volt hajlandó a felperest a lakásba beengedni. Azt, hogy a kulcs bele volt törve a zárba, tanúvallomásában Sz. Csné is elismerte, így az azzal kapcsolatos szándékosság, hogy a zárat az I. és II. rendű alperes eleve azért cserélte volna le, hogy a felperes ne tudjon bejutni saját kulcsával, önmagában nem bizonyított. Az így kialakult konfliktushelyzetet azonban az első- és a másodfokú bíróság az eset összes körülményei alapján nem minősítette a Ptk. 582. § (2)

bekezdése szerinti olyan súlyos jogsértésnek, amely az ajándék visszakövetelésére alapot adhatna.

Ennek során a perben eljáró bíróságok figyelemmel voltak arra, hogy szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye, a felperes magánindítványának a visszavonása folytán azonban a szabálysértési eljárást a hatóság megszüntette, ezért a tényállás teljes körű tisztázására nem kerülhetett sor. Ebből következően viszont a bíróság sem nem állapíthatja meg azt, hogy a felperes sérelmére az I. és a II. rendű alperes az 1999. évi LXIX. törvény 139. § (1) bekezdése szerinti magánlaksértés szabálysértését elkövette.

A közfelfogás szerint az ingyenes vagyoni előnyhöz jutott személy és az ajándékot vele együtt élvezők kötelesek hálával viseltetni az ajándékozóval és rokonaival szemben. Ebből következően a súlyos jogsértésre alapított ajándék visszakövetelése az ajándékozási szerződés szívességi jellegéből következő társadalmi elvárás megszegését szankcionálja. A bírói gyakorlat általában alaposnak tartja a visszakövetelési feltételt, ha a megajándékozott vagy a vele együtt élő hozzátartozója az ajándékozó vagy közeli hozzátartozója sérelmére bűncselekményt követ el. Ugyanakkor a törvény szövegéből is következően önmagában még a bűncselekmény elkövetése sem jelenti feltétlenül a súlyos jogsértést, hanem kiemelten kell vizsgálni a felek egymás közti viszonyát, az ajándékozás célját és az eset összes körülményeit. A jogsértés súlyának értékelésénél vizsgálni kell a sérelmet szenvedett fél magatartását is. A tág értelemben vett polgári jogi jogszabályok megszegése nem feltétlenül jár ilyen következménnyel. A bírói gyakorlat súlyos jogsértésnek tekinti például a jogszabályon alapuló tartási kötelezettség megszegését.

A perbeli esetben az ajándékozási szerződés tárgya speciális volt annyiban, hogy miután az ingatlanon a lakóépület lebontásra került, abban a felperes sem tudott tovább lakni, az akkor fiatal házaspár I. és II. rendű alperesek voltak abban a helyzetben, hogy a szociálpolitikai támogatás és a lakásvásárlási kölcsönök igénybevételeivel a beépítetlen telken lakóépületet építtethessenek, és így a felperesnek az ingatlanon történő lakhatása is megoldottá válhasson. A generációk együttéléséből fakadó konfliktushelyzetek részben természetesnek tekinthetők. 2008. március 12. napján a konfliktushelyzet abból a szempontból megoldódott, hogy a felperes az ingatlanba bemehetett, a rendőrkapitányság azonnali értesítése miatt nem lehet azzal kapcsolatban megállapítást tenni, hogy a későbbiekben mi lett volna az I. és a II. rendű alperes magatartása, ugyanakkor a perben nem bizonyított, hogy a felperes bejutásának megakadályozására rendszeresen több alkalommal, vagy akár csak még egy alkalommal is sor került volna, a szabálysértési eljárásban pedig a magánindítványt maga a felperes vonta vissza.

Mindezek alapján a 2008. március 12. napján történt esemény, a felek közötti együttélés feszültségeiből, a felek közötti megromlott viszonyból eredő, de súlyosabb következményekhez nem vezető konfliktusnak tekinthető, és nem alapozza meg az ajándék visszakövetelésére okot adó súlyos jogsértés minősítést. A csak részlegesen tisztázott jogsértés súlyossága nem áll arányban azzal, hogy a felperes korábbi ingatlanán az I. és a II. rendű alperes lakóépületet építtetett, amelyben a per megindításáig a felperes is lakhatott, továbbá nem áll arányban annak a következményével, amely abból eredne, ha a felperes keresetének a bíróság helyt adott volna.

A felperes előadása szerint abban a feltevésben ajándékozta az építési telket az alperesek részére, hogy öregkorában az alperesek ápolják, gondozzák, és részére otthont teremtenek.

A Ptk. 582. § (3) bekezdésére alapított ilyen követelés megalapozottságának megállapítására - a Legfelsőbb Bíróság PK 76. számú állásfoglalása szerint - csak akkor van mód, ha az ajándékozót nem más, hanem valamely lényeges körülményre vonatkozó olyan egyoldalú feltevés indította az ajándékozásra, amely utóbb véglegesen megghiúsult, és amely nélkül az ajándékozásra kétséget kizáróan nem került volna sor. A perben eljáró bíróságok álláspontja szerint e feltételek egyike sem bizonyított. A visszakövetelésre az egységes bírói gyakorlat szerint csak olyan feltevés esetében van mód, amelyet az ajándékozó kifejezetten vagy legalábbis a megajándékozott által kétséget kizáróan felismerhetően kinyilvánított (BH 1998/126.). Az ajándékozó reményei, elképzelései a feltevéssel nem azonosíthatók. Sem az ajándékozási szerződés szövegéből, sem a felek előadásaiból, sem a lefolytatott bizonyítási eljárásból, sem az eset körülményeiből nem bizonyítható a felperes által előadott feltevés. Ugyanakkor az sem bizonyítható, hogy az előadott feltevés véglegesen megghiúsult volna, hiszen az ingatlant a felperes önként hagyta el, perbeli nyilatkozata alapján visszaköltözni ő nem hajlandó, attól az I. és a II. rendű alperes nem zárkozik el.

A másodfokú bíróság a fellebbezésben foglaltakra tekintettel rámutatott arra, hogy a szabálysértési iratok tartalma szerint a felperes a magánindítványát 2008. április 16-án visszavonta, és az elsőfokú tárgyaláson a visszavonásra azt a magyarázatot adta, hogy nem akarta az I. és II. rendű alperes megbüntetését és az I. rendű alperest, a leányát megsajnálta. A magánindítvány visszavonásának tényéből és annak indítékáról adott magyarázatból az állapítható meg, hogy a felperes a sérelmet megbocsátotta, ez a tény pedig a az ajándék visszakövetelésének a lehetőségét a Ptk. 582. § (4) bekezdése alapján kizárja.

A jogerős ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel élt a másodfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezése, valamint az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatása és a keresetének helyt adva - annak tartalmát tekintve - elsődlegesen az I. és II. rendű alperesek annak tűrésére való kötelezése iránt, hogy a d.i x. hrsz.-ú ingatlan 1/2 részilletőségére vonatkozó tulajdonjoga ajándék visszakövetelésének jogcímén az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzést nyerjen, másodlagosan pedig az I. és II. rendű alperesek arra való kötelezése iránt, hogy fizessenek meg neki az ajándék értékének megfelelő 11.500.000 forintot.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás megállapításának a módja a Pp. 206. § (1) bekezdését, 253. § (2) és 254. § (3) bekezdését, a perben eljáró bíróságoknak az arra alapított érdemi döntése pedig a Ptk. 582. § (1)-(2)-(3) és (4) bekezdését sérti, és ellentétes a Legfelsőbb Bíróság PK 76. és PK 77. számú állásfoglalásában foglaltakkal is.

Az I. és II. rendű alperesek a felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályban tartását kérték.

A III. és IV. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmeket a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelmek keretei között vizsgálta felül.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I. A jogerős ítélet a felülvizsgálattal támadott körben a peres felek egymással ellentétes előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, a perben kirendelt szakértő véleményének, valamint a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a tényállást.

Ennek során a bizonyítási teher Pp. 164. § (1) bekezdésében foglalt főszabályának, a helyes alkalmazásával értékelte a felperes terhére mindazon tények bizonyítatlanságának a következményeit, amelyek vonatkozásában neki állt volna érdekében az, hogy az I. és II. rendű alperesek tagadásával szemben a saját tényállításait a bíróság valóban fogadja el.

Arra pedig a Legfelsőbb Bíróság már számos eseti döntésében rámutatott, hogy nem minősíthető a megállapított tényállás sem megalapozatlannak, sem iratellenesnek pusztán amiatt, hogy egyes bizonyítékokkal ellentétes ugyan, más bizonyítékok azonban azt kellően alátámasztják, a tényállás egyes lényeges elemeire alapított logikai következtetés pedig nem tekinthető okszerűtlennek kizárólag azért, mert akár ugyanazok, akár más lényeges tényállási elemek az egyéb peradatokkal egybevetve más, ugyancsak okszerű logikai következtetésekre is kellő alapot adhattak volna.

A Pp. 270. § (2) és 275. § (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

II. A Ptk. 582. §-a a már teljesített ajándékozási szerződések esetére - azok ingyenes jellegére tekintettel - biztosít az ajándékozó számára szűk körben visszakövetelési jogot. Visszakövetelési igény sikeres előterjesztésére csak a hivatkozott törvényhely által taxatív (kimerítően) felsorolt esetekben, és csak az ott jelölt együttes feltételek fennállása mellett kerülhet sor. A visszakövetelési jog az ajándékozás sajátosságaiból következő kivételes jogosultság, ezért az annak alapjául szolgáló okokat kiterjesztően értelmezni nem lehet és a visszakövetelés feltételeinek fennállását az ajándékozónak kell bizonyítania.

1. A Ptk. 582. § (1) bekezdése szerint a még meglevő ajándékot az ajándékozó visszakövetelheti annyiban, amennyiben arra létfenntartása érdekében szüksége van, és az ajándék visszaadása a megajándékozott létfenntartását nem veszélyezteti.

A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás alapján helyesen jutott az első- és a másodfokú bíróság arra a jogi következtetésre, hogy a létfenntartás veszélyeztetettsége címén a felperes az ajándékot alappal nem követelheti vissza. A felperes ugyanis a perben nem csupán nem bizonyította, de valójában nem is állította azt, hogy a létfenntartása már kifejezetten veszélybe került volna azért, mert akár a megélhetéséhez szükséges szokásos kiadások, akár az idős kora, illetve az egészségi állapota miatt szükséges esetleges többletkiadások anyagi fedezete nincs biztosítva a számára. Abban pedig egységes az ítélkezési gyakorlat, hogy nem ad alapot az ajándék e jogcímen történő visszakövetelésére önmagában az, hogy az ajándékozó jövedelmi viszonyaiban kedvezőtlen változás következett be, és az sem, hogy az ajándékozó gondozása, illetve ápolása - az erre való rászorultságának az esetleges jövőbeni bekövetkezése esetén - az ajándék tárgyára megkötendő tartási-, életjáradéki, vagy öröklési szerződés útján biztosítható lenne. A

perbeli esetben ugyanakkor a felperes megélhetési költségeinek a lényeges emelkedése is nyilvánvalóan szükségtelenül, azért következett be, mert a perbeli ingatlanból bérelt lakásba költözött és oda az I. és II. rendű alperesek kérésére sem volt hajlandó visszatérni.

2. A Ptk. 582. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a megajándékozott vagy vele együtt élő hozzátartozója az ajándékozó vagy közeli hozzátartozója rovására súlyos jogsértést követ el, az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot, vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket.

A Legfelsőbb Bíróság számos eseti döntésében rámutatott már arra, hogy az ajándék visszakövetelése iránti perben a súlyos jogsértés megítélésénél a megajándékozott vagy vele együtt élő hozzátartozójának hálátlansága, az ajándékozóval szembeni tiszteletlen viselkedése erkölcsi szempontból elítélendő, de nem valósít meg olyan, jogszabályban védett érdeksérelemet, amely az ajándék visszakövetelési igényt megalapozhatná (BDT 2005/1112.). A felróható magatartás ezért csak akkor értékelhető, ha az egyben jogsértésnek is minősül, azaz jogszabályban védett érdeket sért. Fennáll viszont a visszakövetelési feltétel minden olyan esetben, amikor a megajándékozott, vagy a vele együtt élő hozzátartozója bűncselekményt követ el az ajándékozó vagy közeli hozzátartozójának terhére, mégpedig - a bírói gyakorlat szerint - függetlenül attól, hogy az büntett-e vagy vétség. A tág értelemben vett polgári jogi jogszabályok megszegése azonban nem feltétlenül jár ilyen következménnyel. Csak a felek egyéb körülményeinek, életvitelének ismeretében dönthető el esetenként, hogy mi sorolható a súlyos jogsértés körébe. A jogsértés súlyának értékelésénél természetesen vizsgálni kell a sérelmet szenvedett magatartását is. Ha az jelentősen közrehatott a jogsértő cselekmény elkövetésében, nem kizárt a visszakövetelésre okot adó minősítés mellőzése sem.

Nem volt vitás a perben az, hogy az I. és II. rendű alperesek a felperes sérelmére bűncselekménynek (büntettnak vagy vétségnek) minősülő jogsértést nem követtek el, a magánlaksértés szabálysértése, általuk történt elkövetésének ténye pedig sem a szabálysértési eljárásban, sem a jelen perben nem nyert bizonyítást.

Az I. és II. rendű alpereseknek a 2008. március 12-én tanúsított az a bizonyított magatartása, hogy - miután a kulcs beletört a zárba - a hazatérő felperest a lakóházba csak a kiérkező rendőrök kifejezett felhívására voltak hajlandók beengedni, a ruháit és a bútorait pedig kipakolták teraszra, kétségkívül jogsértő cselekmény, hiszen az a Ptk. 188. § (1) bekezdése szerinti birtokháborításnak minősül. E jogsértés súlyának a mikénti megítélésénél azonban nem hagyható figyelmen kívül a felek egymás közötti viszonya, a sérelmet szenvedett fél magatartása, az ajándékozás célja és az eset egyéb körülményei sem.

Helyesen tulajdonított tehát jelentőséget az első- és a másodfokú bíróság a perbeli konfliktus felek közötti együttlakás feszültségeire visszavezethető és egyszeri jellegének, a súlyosabb következmények nélküli lezárulása tényének, a magánlaksértés szabálysértése miatt tett feljelentés felperes általi visszavonásának, valamint a perbeli ajándékozási szerződés speciális előzményeinek indítékának és céljának is. A felek megállapodása ugyanis lényegében arra irányult, hogy a kölcsönös anyagi hozzájárulásukkal: a felperes telkén, de az I. és II. rendű alperesek költségén felépítendő lakóházban a felek és az I - II. rendű alperesek gyermekeinek a lakhatása - egymással együtt lakva - egyaránt megoldást nyerjen. Az építkezéshez szükséges hitel és szociálpolitikai kedvezmény igénybevételére azonban - a jogerős ítélet helyes indokai szerint - a felperesnek nyilvánvalóan

egyáltalán nem, a fiatal házaspár I. és II. rendű alperesnek pedig csak akkor volt lehetősége, ha telektulajdonnal rendelkeznek. Ez a megállapodás pedig egyrészt már önmagában is magában hordozta a felek közötti gyermek-szülő kapcsolatból és generációk együttéléséből fakadó feszültségek, illetve konfliktusok lehetőségét, másrészt - ebből következően - nem csupán a megajándékozott I. és II. rendű alperesre rótt az erkölcsi és jogi kötelezettséget, hogy az ajándékozó felperessel szembeni általános magatartásukat a hála érzése hassa át, hanem - az együttélésük megvalósulása érdekében - a feleket a szerződés teljesítésében való - Ptk. 277. § (2) bekezdése szerinti - kölcsönös és folyamatos együttműködésre is kötelezte. Mindezek miatt viszont a felperestől is elvárható lett volna az, hogy a súlyosabb következményekkel nem járó első, és - a per adatai szerint - egyetlen konfliktus élét és jelentőségét a lakásba való bejutása után ne fokozni, hanem tompítani törekedjék.

Ilyen körülmények mellett nem sért jogszabályt a jogerős ítéletnek az a jogi következtetése, hogy az alperesi jogsértés nem minősül olyan súlyúnak, amely az ajándék visszakövetelését annak ellenére is megalapozhatná, hogy az az I. és II. rendű alperesekre nézve a felperes által elszenvedett jogsérelem mértékét messze meghaladó jogkövetkezményeket eredményezne.

3. A Ptk. 582. § (3) bekezdése értelmében az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot, vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket akkor is, ha az a feltevés, amelyre figyelemmel az ajándékot adta, utóbb véglegesen megghiúsult, és enélkül az ajándékozásra nem került volna sor.

A Legfelsőbb Bíróság PK 76. számú állásfoglalásának - a jogerős ítélet által helyesen hivatkozott - I. pontja szerint az ajándékozás alapjául szolgáló feltevés végleges megghiúsulása miatt csak akkor követelhető vissza az ajándék, illetőleg csak akkor

követelhető az ajándék helyében lépett érték, ha az ajándékozás összes körülményére kiterjedő vizsgálódás alapján az állapítható meg, hogy valamilyen lényeges körülményre vonatkozó feltevés indította az ajándékozót az ajándékozásra, s e feltevés nélkül az ajándékozásra kétséget kizáróan nem került volna sor. E tekintetben a bizonyítás az ajándékozót terheli. Arra pedig a Legfelsőbb Bíróság már számos eseti döntésében rámutatott, hogy az ajándék visszakövetelésére csak az olyan feltevés végleges megghiúsulása adhat alapot, amelyet az ajándékozó az ajándékozaskor kifejezetten vagy a megajándékozott által kétséget kizáróan felismerhetően kinyilvánított (BH 1998/126., BH2008. 149.). Az állásfoglalás V. pontja kimondja azt is, hogy nem követelhető vissza az ajándék, illetőleg nem követelhető az ajándék helyébe lépett érték, ha az ajándékozás alapjául szolgáló feltevés megghiúsulását az ajándékozó felróható magatartása okozta.

Az ajándék téves feltevés végleges megghiúsulására alapított visszakövetelésének a fentebb részletezett együttes (konjunktív) törvényi feltételei a felperes gondozásának és ápolásának ellátása vonatkozásában - a jogerős ítélet helyes indokai szerint - nem állnak fenn. A felperes ugyanis az általa hivatkozott feltevés ajándékozaskori meglétét, valamint annak az I. és II. rendű alperesek által felismerhető módon történt kinyilvánításának tényét meg sem kísérelte bizonyítani, a per adatai nyomatékosan megkérdőjelezi azt, hogy az ajándék fejében állítólag elvárt gondozás és ápolás feltevése nélkül az ajándékozásra nem került volna sor, hiszen az ajándékozás tényét a felek lakásproblémájának a közös megoldása már önmagában is indokolta, az pedig nem értékelhető a felperes javára, hogy az I. és II. rendű alperesek a felperes lakhatását - az ingatlanból való önkéntes eltávoztása és a visszaköltöztéstől való elzárkózása miatt - nem képesek biztosítani.

4. A Ptk. 582. § (4) úgy rendelkezik, hogy visszakövetelésnek nincs helye, amennyiben az ajándék vagy a helyébe lépett érték a jogsértés elkövetése időpontjában már nincs meg, továbbá ha az ajándékozó a sérelmet megbocsátotta; megbocsátásnak számít, ha az ajándékozó az ajándékot megfelelő ok nélkül hosszabb ideig nem követeli vissza.

A felperes magánindítványa visszavonásának ténye, valamint annak az általa megjelölt indokai - a másodfokú bíróság helyes indokai szerint - arra utalnak, hogy a felperes az őt ért sérelmet megbocsátotta. A megbocsátás tényét nem cáfolja önmagában az, hogy a jelen perbeli keresetét - az esetleges egyéb megfontolásai miatt - ennek ellenére is fenntartotta, a megbocsátás esetleges hiánya pedig - a fenti 2. pontban kifejtettek miatt - a per mikénti kimenetelét nem befolyásolja.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet - a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 254. § (3) bekezdése alapján az érdemi döntés helyes indokaira is utalva - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése, 87. §-ának (2) bekezdése, valamint a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett a Legfelsőbb Bíróság a felek felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeinek, a felperes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéknek, valamint a felperest képviselő pártfogó ügyvéd díjának viseléséről.

Budapest, 2010. október 19.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hiteléül: tisztviselő